

„Co je Řím?“ Nanejvýš se mi pokusit říct, co si představím, když slyším slovo „Řím“. Často jsem o tom uvažoval. A více nebo méně to vím. Představím si zarudlý obličej, který se podobá Sordimu, Fabrizimu, Magnaniové. Výraz ztěžklý a zamyšlený následkem gastrosexuálních požitků. Představím si hnědou blátivou zem a doširoka roztažené nebe jako pozadí v opeře, fialové se žlutými, černými a stříbrnými přísivky, nebe smutečních barev. Ale když se to vezme kolem a kolem, je to konejšivá tvář. Konejšivá, protože Řím ti dovoluje jakoukoli spekulaci ve vertikálním směru. Řím je horizontální město, město vody a půdy, rozprostírá se na všechny strany a je tedy ideální platformou pro rozlet fantazie...

Federico Fellini

Město fontán a kašen

Pokud by na stejnou otázku měl odpovědět člověk, který v Římě pobyl jen krátce, nebo ho dokonce zná pouze z filmů či knížek, nejspíš by začal mluvit o Koloseu či císařských forech a vůbec o všech těch známých ruinách starověkých památek. Anebo o chrámu sv. Petra, i když přísně vzato Vatikán vlastně není Řím. Taky by mohl připomenout třeba dva slavné fotbalové kluby – AC a Lazio. Anebo restaurace a trattorie slibující kulinářské výkony na neméně špičkové úrovni.

Italská metropole je ale také městem desítek, ba stovek velkých i malých fontán, kašen i nenápadných pítek, které zdobí náměstí, křižovatky, parky a také tmavé dvorky starých domů, kde z často bizarních plastik vytékají jen tenké čůrky vody. A právě tady lze přitakat slavnému filmovému režisérovi – Řím je skutečně městem vody, kterou umělci přivedli do fontán, vytvořených s neuvěřitelným rozletem. Do uměleckých děl, v nichž se setkává realita s fantazií.

Začneme rovnou tou nejslavnější – majestátní, až pompézní fontánou di Trevi. Světovou proslulost jí dodal svého času skandální film Federica Felliniho Sladký život. Právě tady se při ranním návratu z dekadentního večírku koupala půvaby bohatě obdařená švédská plavovláška Anita Ekbergová v roli americké hvězdy Sylvie. A z filmového plátna pak vplula do snů mnoha tehdy dospívajících kluků, kterým se často velmi rafinovanými úskoky podařilo proniknout na mládeži nepřístupná představení. Ale zasažení byli i muži velmi zralého věku. Ovšem ve Felliniho podobenství není fontána jen atraktivní kulisou pro prezentaci právě zrozeného sexuálního idolu. Když do ní švédská herečka a Marcello Mastroianni vstoupí, přestane chrlit vodu. Nejde o poruchu, ale o symbol, jeden z mnoha, kterými režisér naznačuje, kam asi kráčí tehdejší mondénní společnost.

Dnešní atmosféra u jedné z nejnavštěvovanějších římských atrakcí však nostalgickým návratům do doby, kdy na filmových plátnech vládla jen v podstatě cudná erotika a na vyzývavou nahotu člověk nenarážel na každém rohu, příliš nepřeje. Po celý den i večer se tu tísňí stovky turistů, a tak milovníci starých časů a romantikové vůbec si musejí přivstat. Mezi pátou a šestou hodinou ranní u fontány nikdo není. Mohou se tedy v klidu točit k fontáně zády a hodit do ní pár drobných mincí. Jestliže tak učiní, pak se podle tradice, které dal vzniknout jiný italský film (dnes už zapomenuté Tři mince), do Říma ještě někdy vrátí. A aby snad někoho nenapadlo napodobit Anitu a Marcella, kteří si při opakovaných záběrech ve studené vodě „užili“ své, na to z povzdálí dohlíží trojice mladých policistek. Vždyť fontána di Trevi se pyšní starou historií, a tak je třeba zachovat jistou důstojnost. V roce 19 před naším letopočtem právě tady končil akvadukt vybudovaný císařem Agrippou, samotnou fontánu vybudoval Nicola Salvi v roce 1732.

Fontána di Trevi (nahore)

Fontána del Moro na Piazza Navona, (nahore), Piazza di Popolo (dole)

Když vidět Řím, tak také všechny *fontány!*

Jen pár set metrů odtud leží hotové království fontán – pohodové Piazza Navona. Na protáhlém náměstí, kde kdysi býval antický stadion, jsou hned tři. Tu největší uprostřed, dei Quattro Fiumi (Čtyři řeky) s obeliskem z egyptské žuly, navrhl slavný barokní architekt Bernini. Další dvě – del Moro a Neptunova fontána – pak stojí na opačných koncích náměstí, svým tvarem připomínajícím široký pařížský bulvár.

Také tady se to hemží turisty, které sem lákají i četné kavárny a restaurace, ale přece jen je tu dost místa k nadýchnutí. Ostatně právě na půvabných fontánách i palácích a kostelech kolem zkouší své schopnosti zachytit klasickou krásu studenti a studentky výtvarného umění z Evropy i třeba z Japonska. A o své budoucnosti mají zcela jistě jinou představu než rutinovaní profesionálové, kteří se jen o kousek dál živí portréty a karikaturami turistů anebo prodávají líbivá plátna romanticky střížených římských zákoutí; nejsou ani realistická, ani fantazijní.

S dodnes u pamětníků oblíbeným filmem Prázdniny v Římě, v němž okouznila diváky půvabná a svěhlavá princezna v podání Audrey Hepburnové (za svůj výkon získala mladičká herečka i Oscara) a sympaticky mužný Gregory Peck v roli chudého spisovatele, jsou spjaty Španělské schody nedaleko parku Villa Borghese. Právě náměstí pod strmým schodištěm zdobí jedna z nejoriginálnějších římských fontán – Berniniho della Barcaccia, s kamennou bárkou, z níž tryská překvapivě malý až líný vodotrysk. Není to skromný umělecký záměr, ale pouhý důsledek nedostatku vody.

Svou bizarností upoutává i fontána delle Tartarughe se čtyřmi bronzovými sochami mladíků a s želvami, které jí daly jméno. Budovat ji začali už počátkem 16. století. Do podstatně mladší fontány na blížkém Piazza del Popolo z počátku 19. století zakomponovali více než dva tisíce let starý egyptský obelisk. Ale jinak jde o fontánu vpravdě lidovou; na jejich čtyřech širokých schodištích mohou odpočívat desítky lidí.

Zatímco všechny už zmíněné fontány jsou víceméně uchráněny přebujelého dopravního ruchu, fontána del Naiady (Najád) leží uprostřed kruhového objezdu. Každou minutu se kolem ní řítí stovky aut a malých motocyklů, takže je skoro lepší prohlédnout si ji v některé z mnoha fotografických publikací věnovaných Římu.

Naopak příjemný poklid panuje u podstatně skromnějších fontán a kašen v parku Villa Borghese, kolem nichž se „řítí“ zejména mládež ve vypůjčených šlapacích vozítcích a na kolečkových bruslích. Ovšem úplně nejklidnější je u fontán ve vatikánských zahradách – nikde ani člověka. Není divu, zahrady jsou pro veřejnost uzavřené, a prohlédnout si je může člověk jen z výšky, pokud vystoupí až na kopuli chrámu sv. Petra. Zato na obě fontány na stejnojmenném náměstí si může sáhnout a jako správný současný turista se před nimi nechat vyfotit. V pozadí velkorysá katedrála, kterou zná snad každý – prostě ideální místo pro rodinný dokument.

Možná právě na náměstí, kde se při papežových projevech scházejí katoličtí poutníci, se sluší přehlídku římských fontán zakončit, i když zdaleka nedošlo na všechny. Třeba na půvabnou Berniniho fontánu del Tritone s obří mušlí, ze které vytéká proud vody... Právě v Římě si člověk uvědomí, co tolik schází zejména v horkých letních dnech jinému evropskému šperku – Praze. Fontán a kašen, míst k odpočinku i osvěžení, je v ní k velké lítosti turistů i samotných Pražanů opravdu poskrovnu. Ten očividný rozdíl možná vypovídá také o rozdílnosti povah Čechů a Italů. ■

Kašna s obeliskem Ramsese II.

Ve dvoře římského domu

Kašna u Pantheonu (detail)

Fontána pod Španělskými schody